

Posudek oponenta habilitační práce

Masarykova univerzita	Právnická fakulta
Fakulta	Ústavní právo a státověda
Obor řízení	<i>JUDr. David Kosař, Ph.D., LL.M., J. S. D.</i>
Uchazeč	Právnická fakulta, Masarykova univerzita
Pracoviště uchazeče	<i>Judicializace justiční politiky Evropským soudem pro lidská práva</i>
Habilitační práce (název)	prof. JUDr. Alexander Brörtl, CSc.
Oponent	Právnická fakulta UPJŠ Košice
Pracoviště oponenta	

Základné línie

Habilitačná práca JUDr. Davida Kosařa, Ph.D., LL.M., J. S. D. predstavuje triptych (s dominantnou strednou časťou, ako sa na poriadny triptych sluší a patrí) venovaný problému judicializácie justičnej politiky medzinárodnými ľudsko-právnymi súdmi. Tri štrukturálne časti (ďalej sa členia na kapitoly) reprezentujú teoretický rámec problematiky, analýza judicializácie a kritické poukázanie na dôsledky judicializácie. Prehľadnosť v ich rámci zaručuje postup, ktorý zdôrazňuje východiskové hypotézy a základné otázky spolu s krátkym zhrnutím či závermi na konci jednotlivých častí.

Autor najprv v prvej časti *Judicializácia justičnej politiky: Teoretický rámec* objasňuje, čo rozumie pod pojmami justičná politika a pod jej dvomi aspektmi – *inštitucionálnym aspektom a individuálnym aspektom* (s. 21 – 53) – vymedzenými na účely tejto práce. Rovnako uvádza dva koncepty judicializácie politiky, ktoré má na zreteli (s. 54 – 63). Mechanizmy spadajúce pod aspekty justičnej politiky pritom rozoberá na pestrom, širokom plátne (v rámci Rady Európy, ale i mimo európsky kontinent), s vstupným tematickým záberom vo vzťahu k vývojovej línii ČSFR, Česká republika a Slovenská republika (SR). Štruktúra prvej časti sa dvakrát akoby zrkadlovo (len vždy s iným obrazom v zrkadle) premieta aj do ďalších dvoch častí (a ich kapitol), čo je v súlade s metodologickým zámerom autora. Všimol som si tento prístup, hodnotím ho ako invenčný a presvedčivý a podčiarkujem ho preto, aby sa moje ďalšie poznámky a komentáre nezdali ako zaradené nesystematicky.

Takže - inštitucionálny aspekt a individuálny aspekt justičnej politiky po druhý raz: *Judicializácia justičnej politiky ESLP*. Táto časť práce (3. až 6. kapitola, s. 68 – 137) obsahuje prípadovú štúdiu (single case study) a tvorí jej ťažisko: zaoberá sa predovšetkým analýzou judikatúry Európskeho súdu pre ľudské práva (ESLP), ako aj štúdiom doktrínálnych prameňov. David Kosař v prologu k tejto časti podrobne odôvodňuje svoj prístup, v rámci ktorého sa „zameriava výhradne na ESLP“ a po zrelej úvahe z komparácie vylučuje iné medzinárodné ľudsko-právne súdy, okrem iných aj Medziamerický súd pre ľudské práva (MASLP) – možno najvhodnejší na tieto účely – ako aj kvázi-súdne orgány. Jeho hlavná výskumná otázka znie: „Do akej miery ESLP zasahuje do vnútroštátnej justičnej politiky?“ Korektne upozorňuje i na potenciálne nepresnosti uplatnenia zvolenej metódy.

Dimenzie základného pojmu „súd“ a jeho významy v štrasburskej judikatúre (tribunál v. súd; aby sme pritom nezabudli ani na judikatúru Súdneho dvora Európskej únie, o ktorej práca tiež podáva jasnú správu: *Pretore di Salo* a kontext, s. 55) autor demonštruje na pozadí skúmania

vojenských súdov a iných zvláštnych (osobitných) súdov (s. 76 a n.). S využitím odkazu na spomínanú prvú časť (s. 28 a n.) uvádzam k tejto vlnovej dĺžke aspoň tri poznámky. Prvá poznámka sa týka „osobitného súdneho orgánu“ ochrany ústavnosti (vrátane otázky, či ide o súd): domnievam sa, že najzročsiahlejšia a z odborného hľadiska zaujímavá bola diskusia na túto tému pri zrode Ústavného súdu Spolkovej republiky Nemecko. Druhá poznámka: Ešte v priebehu minulej dekády (predchádzajúcej generácie ústavných sudcov) Ústavný súd SR riešil otázku, či disciplinárny súd možno považovať za súd „v pravom slova zmysle“; možno zaujmú jeho dve argumentačné línie. Poznámka tretia (skôr na adresu rozhodovacej činnosti Ústavného súdu SR): podľa mňa je stále namieste venovať kritickú pozornosť jednému z najkontroverznejších rozhodnutí sp. zn. PL. ÚS 17/08 o zrušení Špeciálneho súdu SR (po ktorom nasledovalo zriadenie Špecializovaného súdu SR) s bezprecedentnou argumentáciou obsiahnutou vo väčšinovom stanovisku, ktorá sa okrem iného stala východiskom pre neskoršie (a doteraz nevyriešené) antidiskriminačné žaloby sudcov. Praktický život ukazuje, že elementárne právne úpravy vo veciach inštitucionálneho aspektu (napr. nezlučiteľnosť funkcie sudcu, problematika súdnych funkcionárov, alebo pridelovanie spisov a ďalšie aspekty rozvrhu práce (nie je to jediná oblasť, v ktorej autor habilitačnej práce podrobne publikoval svoje názory a kritické úvahy vo vzťahu k praxi v Českej republike; v tomto prípade *Právnik* č. 12/ 2014, s. 1049 – 1073) si vyžadujú stálu pozornosť. Osobitne vyzdvihujem aj zaradenie podkapitoly o generálnom advokátovi (s. 31 – 33; s. 86 – 89) v intenciách pohľadu na najdôležitejšie stránky jeho činnosti a na nastolené otázky (je v uvedenom vzťahu judikatúra ESĽP naozaj relevantná len pre frankofónne štáty?).

Veľkým prínosom práce je určite aj skúmanie individuálneho aspektu justičnej politiky a zdanlivo triviálnych problémov (výber sudcov, dĺžka mandátu, disciplinárne konanie, odvolávanie sudcov (napr. v kontexte rozsudku ESĽP z 9. januára 2013 vo vzťahu k odvolaniu sudcu Najvyššieho súdu Ukrajiny Oleksandra Volkova a jeho implementácie), odvolávanie sudcov mimo disciplinárneho konania, či povyšovanie sudcov). Navyše, treba zdôrazniť, že autor práce sám organizoval okrúhle stoly k otázkam rozvrhov práce a povyšovania sudcov s českými sudcami; berie vážne aj otázku retenčných mechanizmov (s. 111 a n.; spätné zrkadlo s. 44 a n.). Správna odpoveď na otázky ako? i prečo? je len jedna: niet jedinej správnej odpovede, pretože napríklad „*spôsobov výberu sudcov je nepreberné množstvo a medzi členskými štátmi Rady Európy (ani inde na svete nepanuje zhoda na tom, ktorý z nich je najlepší*“ (s. 107).“ To platí aj vo vzťahu k ostatným uvádzaným a skúmaným individuálnym aspektom.

Za potrebnú a prínosnú pokladám autorovu kritickú analýzu rozsudkov, ktoré sú „*mílnikmi v judikatúre ESĽP ohľadne súdnych funkcionárov*“ (s. 92 – 99), t. j. od rozsudku Wille cez prípady Harabin proti Slovensku, Olujic proti Chorvátsku, Baka proti Maďarsku, Ivanovski proti Macedónsku.

Ak prijmeme výklad a argumentáciu autora z prvých dvoch častí, môžeme so zaujatím sledovať jeho záverečné úvahy v časti *Dôsledky judicializácie justičnej politiky ESĽP*, v krátkom ale hutnom druhom krídle triptychu (s. 138 – 157). Autor habilitačnej práce v tejto časti jasne poukázal na to, že „*ESĽP v mnohých prípadoch zásadným spôsobom zasiahol do štruktúry vnútroštátneho súdnictva a dotknutým zmluvným stranám de facto nariadil urobiť ďalekosiahle justičné reformy*“ (s. 139),“ čo bohato ilustroval.

Zopár slov na margo Súdnej rady SR so zreteľom na akcenty tejto práce: dôvodová správa k „veľkej novele“ Ústavy SR z roku 2001 obhajovala silný model najvyššej rady súdnictva, podporovaný Radou Európy a Európskou úniou, (ktorý však nebol a stále nie je dominujúci), pričom sa v hodnotiacej analýze o vhodnosti modelov prakticky vôbec nevyrovnala s tými, ktoré vychádzajú zo „slabšieho“ postavenia Súdnej rady v súdnom systéme toho-ktorého štátu [zjavne to nebola téma]. Ako optimálny informačný základ tu mohla poslúžiť dôkladná historická porovnávací analýza, typovo napríklad taká, akú autor habilitačnej práce

naznačuje a uplatňuje v *Úvode práce* (správa súdnictva v európskych štátoch, s. 5 a n.). Nemohla. A tak v zásade post-totalitne nereformovaná justícia dostala danajský dar, s ktorým si doposiaľ nevie rady. Prakticky nedokáže uskutočňovať svoje právomoci, čo, pravdaže, predpokladá ich správne chápanie a výklad. Na druhej strane – ak na vine nie je model a model je dobrý/ optimálny – aj. pri predpokladanom postupnom sfunkčnení tohto ústavného orgánu niektoré súvisiace všeobecné a pritom základné otázky sú stále otvorené (podrobovanie rozhodnutí najvyššej rady súdnictva súdnemu prieskumu; obdobne – podrobovanie rozhodnutí najvyšších orgánov výkonnej moci, ktorými vykonávajú ústavné právomoci, paušálnemu súdnemu prieskumu). Zdalo by sa, že článok v *German Law Journal* z roku 2014 (zv. 15, č. 12, s. 1263) týkajúci sa „euromodelu“ najvyššej súdnej rady, ktorého spoluautorom je David Kosař (ďalším je Michal Bobek), je na strane „odporúčaného modelu“, ktorého sa chopila Slovenská republika. Ak dva štáty, či skôr dve súdne rady, robia to isté (tvrdiac, že sa vzorne riadia modelom), nemusí to byť to isté...

„Dohovor nezveruje ESĽP právomoc rozhodovať kompetenčné spory, a preto jediným spôsobom, akým sa justičná politika môže dostať pred ESĽP, je prostredníctvom individuálnych rozhodnutí.“ (s. 143) A počínanie si ESĽP v mnohých takýchto prípadoch vo vzťahu k rozhodnutiam najvyšších národných súdnych orgánov aj u mňa vzbudzuje nemalé pochybnosti...

Máme za sebou obdobie konštitucionalizácie Dohovoru a vnímania ESĽP ako (európskeho) ústavného súdu (t. j. obdobie 1998 – 2007 – alebo toto obdobie ešte stále pokračuje?) i ďalšiu dekádu vývoja napríklad s Brightonskou deklaráciou 2012 (hru s princípom subsidiarity)... Oceňujem záver autora vo vzťahu k svojej práci, že táto „sa nestavia ani na stranu „štrasburských konštitucionalistov“, ani na stranu ich kritikov,“ a skutočnosť, že formuluje vyvážené vlastné závery k analyzovanej téme (motivácia ESĽP k judicializácii, hrozby z nej vyplývajúce, postoje zmluvných strán Európskeho dohovoru, náčrt perspektívy riešení).

[Uvedomujem si, že som sa v posudku chcel dotknúť i Benátskej komisie, jej postavenia a jej stanovisk (nie že by autor práce na ňu nepamätal), ale radšej nechám tieto „zadné dvierka“ pootvorené na účely ústnej diskusie pri obhajobe habilitačnej práce.]

Súčasťou habilitačnej práce (vlastný text ca 150 strán) je mimoriadne pozoruhodný poznámkový aparát (1324 poznámok pod čiarou), ktorý má nesmiernu výpovednú hodnotu a zohráva takto úlohu doplnkového prameňa k tejto habilitačnej práci, potvrdzujúc erudíciu, rozhľad i hĺbku pohľadu autora práce. Záverečný zoznam použitej literatúry (*Zdroje a pramene*, s. 158 – 196) obsahuje 437 titulov a okolo 200 vybraných rozsudkov a rozhodnutí súdov, s ktorými autor pracuje), presnejšie vyjadrené – v súlade s metodológiou autora – „všetky rozsudky ESĽP týkajúce sa justičnej politiky“ (s. 72) podľa toho ako ju vymedzil, a rozhodne znesie aj tie najprísnejšie kritériá.

Otázky oponenta k obhajobe habilitačnej práce

1. Komentár k rozhodnutiu Ústavného súdu Spolkovej republiky Solange II (22. október 1986) po 30 rokoch.
2. Quo vadis, ESĽP? Judicializácia justičnej politiky zo strany ESĽP a hrozba destabilizácie úlohy vnútroštátnych ústavných súdov (s. 146)?

Záver

Predložená habilitačná práca JUDr. Davida Kosařa, Ph.D., LL.M., J. S. D. „*Judicializace justiční politiky Evropským soudem pro lidská práva*“ je podľa môjho názoru zavŕšením dlhodobého systematického výskumného úsilia autora. Táto práca (jej jednotlivé časti) prešla významnými diskusnými a publikačnými overeniami na viacerých medzinárodných fórach,

*a vo výsledku ako vedecká práca par excellence jednoznačne **spĺňa**, resp. v značnej miere **prekračuje** požiadavky štandardne kladené na habilitačné práce v odbore Ústavné právo a štátoveda.*

Odporúčam preto, aby sa po úspešnej obhajobe habilitačnej práce tento posudok stal súčasťou návrhu habilitačnej komisie na udelenie vedecko-pedagogického titulu docent v odbore ústavné právo a štátoveda JUDr. Davida Kosařa, Ph.D., LL.M., J. S. D., ktorý plne podporujem. Za samozrejmosť pokladám aj to, že habilitačná práca bude publikovaná ako vedecká monografia.

V Košiciach, 27. novembra 2016

.....
Podpis